

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI TASHXISLASH VA
RIVOJLANTIRISH OMILLARI KREATIV METODLAR ASOSIDA

Karimova Muxlisa Faxriddin qizi

Bt-25-22guruh talabasi muhlisa.karimova2003@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini tashxislash jarayoni va ularni rivojlantirishda kreativ metodlardan foydalanishning ahamiyati yoritilgan. Tadqiqotda o'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlash, ularning ijodiy tafakkuri, mustaqil fikrlash va o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish yo'llari tahlil qilingan. "Ijodiy aylanma stansiyalar" va "Fikr daraxti" kabi metodlar asosida dars jarayonini faollashtirishning samarali yo'llari ko'rsatib berilgan. Maqolada tashxislash va kreativ rivojlantirish o'zaro bog'liq jarayon sifatida ta'lim sifatini oshirishning muhim omili sifatida baholangan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, tashxislash, kreativ metod, ijodiy fikrlash, rivojlantirish, o'quvchi faolligi, "Fikr daraxti" metodi, "Ijodiy aylanma stansiyalar".

Annotation: This article explores the process of diagnosing and developing primary school students through creative teaching methods. The study focuses on identifying students' individual characteristics, enhancing their creative thinking, independent decision-making, and learning motivation. Effective approaches to activating the learning process are demonstrated through methods such as "Creative Rotating Stations" and "Tree of Thoughts." The article concludes that diagnostic and creative development processes are interrelated and play a crucial role in improving the quality of education.

Keywords: primary education, diagnosis, creative method, creative thinking, development, student activity, "Tree of Thoughts" method, "Creative Rotating Stations".

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchining shaxsiy rivojlanishi, ijodiy fikrlashi va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmasini shakllantirish eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi.^[1] Ayniqsa, boshlang'ich sinf davri bolaning tafakkuri, nutqi, hissiy olami va ijtimoiy ko'nikmalari shakllanadigan asosiy bosqichdir. Shu sababli o'qituvchi har bir o'quvchini chuqur o'rganib, ularning individual xususiyatlarini aniqlashi va rivojlantirish yo'llarini belgilashi zarur.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini tashxislash — bu ularning bilim, malaka, qobiliyat, qiziqish va shaxsiy imkoniyatlarini aniqlash jarayonidir.^[3] Tashxislash o'qituvchiga har bir o'quvchi uchun to'g'ri pedagogik yo'nalish tanlash, dars jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkil etish imkonini beradi. Hozirgi davrda bu jarayonda kreativ metodlardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etmoqda. Chunki ijodiy yondashuv o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi, ularni faol, erkin va izlanuvchan shaxs sifatida shakllantiradi.

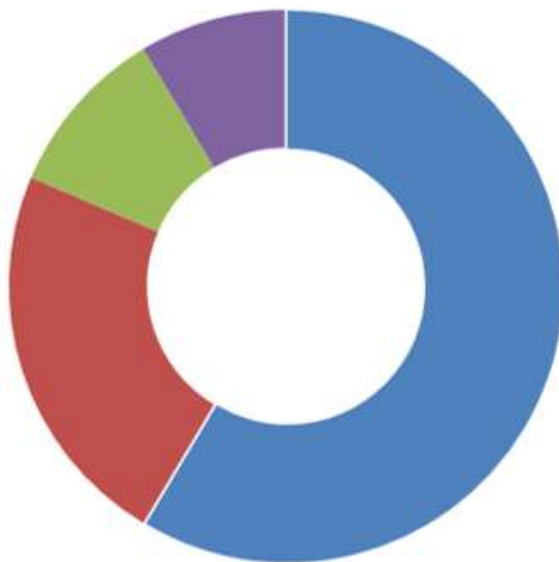
Asosiy qism

Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashda tashxislash jarayoni ularning o'quv faolligini, tafakkur tezligini, eslab qolish darajasini hamda ijodiy yondashuvini aniqlash

imkonini beradi. Bunda o'qituvchi kuzatish, suhbat, test, rasm asosidagi topshiriqlar yoki og'zaki mashqlar kabi turli usullardan foydalanadi. Tashxis natijalari orqali o'quvchining kuchli va zaif tomonlari aniqlanadi, shaxsiy rivojlanish yo'nalishlari belgilanadi. O'quvchini rivojlantirishda o'qituvchi, sinf muhiti va oila o'rtasidagi hamkorlik muhim o'rin tutadi.

Dars jarayonida ijobiy psixologik muhit yaratish, har bir o'quvchiga hurmat bilan yondashish, ularning fikrini qadrlash va rag'batlantirish orqali bola o'zini erkin his qiladi.

Ota-onalar bilan muntazam muloqot esa o'quvchining o'qishga bo'lgan munosabatini yaxshilaydi, o'ziga ishonchini mustahkamlaydi.^[3]

So'nggi yillarda boshlang'ich ta'limda o'quvchilarni faollashtirish va ijodiy fikrlashni rivojlantirishda "Ijodiy aylanma stansiyalar" deb nomlangan yangi metod samarali qo'llanilmoqda. Ushbu metod dars jarayonini jonlantiradi, o'quvchilarning o'z fikrini erkin ifodalashiga, hamkorlikda ishlashiga va mustaqil ijodiy faoliyat olib borishiga imkon yaratadi.

Metodning mohiyati shundan iboratki, sinf kichik guruhlariga bo'linadi va har bir guruh turli "stansiya"larda ijodiy topshiriqlarni bajaradi. Har bir stansiya alohida ijodiy markaz bo'lib, unda o'quvchilarga rasm asosida hikoya tuzish, berilgan so'zlardan yangi gaplar yaratish, kichik sahna ko'rinishlarini ijro etish yoki topqirlikka oid topshiriqlarni bajarish vazifasi beriladi.

Guruhlar ma'lum vaqt oralig'ida stansiyalarni aylana shaklida almashtirib, barcha faoliyat turlarini bajarib chiqadilar. Dars oxirida esa har bir guruh o'z ishlarini taqdim etadi va natijalar muhokama qilinadi.

"Ijodiy aylanma stansiyalar" metodi dars jarayonini harakatli, qiziqarli va mazmunli qiladi. U o'quvchilarni faollikka, hamkorlikka, muloqotga, tafakkur va tasavvur kuchini rivojlantirishga yo'naltiradi. Shu bilan birga, bu metod o'qituvchiga har bir bolaning individual qobiliyatini kuzatish, ularning ijodiy rivojlanish dinamikasini aniqlash imkonini beradi. Mazkur yondashuv o'quvchilarning bilim olish jarayonini tabiiy, o'yin orqali tashkil etish, ularda ijodkorlik va mustaqil fikrlashni rag'batlantirishda samarali vosita sifatida o'zini oqlamoqda.

Bunday usullar o'quvchilarni darsda faol ishtirok etishga undaydi, o'z fikrini asoslab aytishga, hamkorlikda ishlashga va ijodiy fikrlashga o'rgatadi.

Natijada o'quvchilar o'zini erkin tutadi, mustaqil qaror qabul qiladi va o'qishga nisbatan ijobiy munosabat shakllanadi.

"Fikr daraxti" metodi

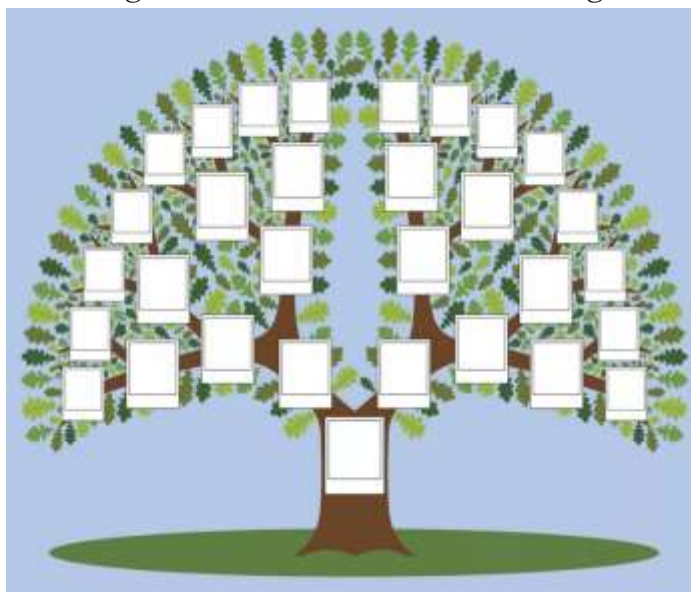
"Fikr daraxti" — o'quvchilarning ijodiy fikrlashini, sabab-oqibat bog'liqliklarini tushunishini va o'z fikrini asoslab bayon etish ko'nikmasini rivojlantiruvchi samarali metoddir. Bu usulda o'quvchilar berilgan mavzu asosida "daraxt" shaklida fikrlar zanjirini tuzadilar.

Qo'llash tartibi: O'qituvchi doskaga daraxt rasmi chizadi (tana va shoxlar bilan). So'ngra mavzu e'lon qilinadi, masalan: "Tabiatni asrash nima uchun muhim?" O'quvchilar "tana" qismiga asosiy g'oyani yozadilar (masalan, "Tabiat hayot manbai"), "ikki ayri shoxiga" shu g'oyadan kelib chiqadigan fikrlarni yozadilar ("Daraxtlar kislorod beradi", "Hayvonlar yashaydi"), "shoxlar" qismida esa o'z xulosalari yoki takliflarini yozadilar ("Har kim daraxt ekishi kerak", "Atrofni toza saqlash kerak"). Shu tariqa o'quvchilar o'z fikrlarini tahliliy va izchil tarzda ifodalashni o'rganadilar.

Metodning afzalliklari:

"Fikr daraxti" metodi o'quvchilar tafakkurini mantiqan rivojlantiradi, sabab va oqibatni farqlashga, o'z fikrini asoslab aytishga o'rgatadi. Bu metod orqali ularning og'zaki nutqi, ijodiy yondashuvi va mantiqiy fikrlash darajasi sezilarli oshadi. Dars jarayonida o'quvchilar birgalikda ishlash, fikr almashish va o'z nuqtai nazarini himoya qilishni o'rganadilar. Ushbu metod ona tili, tabiatshunoslik, adabiyot, texnologiya kabi fanlarda samarali qo'llaniladi. Ayniqsa, mavzularni mustahkamlash yoki yangi g'oyalar yaratish jarayonida foydali natija beradi.

Kreativ metodlar bilan tashkil etilgan darslar nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarning fikrlash, muloqot, his-tuyg'u va ijtimoiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. O'quvchi o'zini jamoaning faol a'zosi sifatida his qiladi, ijodkorlik orqali o'qish jarayonidan zavq oladi. Shunday qilib, tashxislash va kreativ rivojlantirish o'zaro uzviy bog'liq jarayonlar bo'lib, ular birgalikda ta'lim sifatini oshirishning muhim omiliga aylanadi.

Xulosa

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini tashxislash va rivojlantirish jarayonini kreativ metodlar asosida tashkil etish zamonaviy ta'limning eng samarali yo'nalishlaridan biridir.

Har bir bola o'ziga xos qobiliyatga ega bo'lib, uni aniqlash va to'g'ri yo'naltirish o'qituvchining mahoratiga bog'liq. Kreativ yondashuv o'quvchilarning tafakkurini, nutqini, tasavvurini, mustaqil fikrlashini va o'ziga ishonchini rivojlantiradi.

Shunday qilib, tashxis va kreativ metodlar uyg'unligi boshlang'ich ta'lim jarayonida har bir o'quvchining shaxsiy imkoniyatlarini ochish, ularni o'z-o'zini rivojlantirishga yo'naltirish va ijodiy fikrlovchi barkamol shaxsni shakllantirish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hasanov A. Pedagogik diagnostika va rivojlantiruvchi ta'lim. — Toshkent: TDPU nashriyoti, 2019.
2. Yo'ldosheva D., Abdullayeva M. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. — Toshkent: "O'qituvchi", 2018.
3. Husanboyeva Q., Niyozmetova R. Adabiyot o'qitish metodikasi. — Toshkent: "Innovatsiya-Ziyo", 2020. — B. 44.
4. Xoliqova Sh.M. Kreativ ta'lim yondashuvlari va ularning boshlang'ich ta'limda qo'llanilishi. // "Pedagogik izlanishlar" jurnali. — 2021. — №2. — B. 46
5. www.edu.uz
6. www.ziyouz.com
7. www.pedagog.uz